

ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: O'ZBEKISTONDA JORIY ETISH METODOLOGIYASI

PhD Voxidov Oybek

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti huzuridagi «O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari» ilmiy-tadqiqot markazi

ORCID: 0009-0008-2614-7250

oybekv1980@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada islom moliya instrumentlarining raqamli transformatsiyasi, ularni O'zbekistonda joriy etishning metodologik asoslari hamda xalqaro tajribalar bilan uyg'unlashtirish masalalari tahlil qilindi. Raqamli texnologiyalar, blokcheyn, smart-shartnomalar, tokenizatsiya, e-KYC va API-integratsiya, islomiy moliyalashtirish jarayonlarida shaffoflikni, operatsion samaradorlikni va shariatga muvofiqlikni kuchaytirishi ilmiy asoslab berildi. Malayziya, Birlashgan Arab Amirliklari va Saudiya Arabistoni tajribasi O'zbekiston amaliyoti bilan taqqoslanib, milliy raqamli islom moliyasi modelini yaratish uchun zarur bo'lgan metodik, texnik va huquqiy yo'nalishlar belgilab olindi. Natijalar sektorning barqaror rivojlanishi uchun raqamli shariat auditi, smart-shartnomalarning huquqiy maqomi, tokenizatsiya qoidalari va shariatga mos fintech ekotizimining shakllantirilishi muhimligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: islomiy moliya, raqamli transformatsiya, smart-shartnomalar, tokenizatsiya, blokcheyn, shariatga muvofiqlik, fintex, O'zbekiston.

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ИСЛАМСКИХ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ: МЕТОДОЛОГИЯ ВНЕДРЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ

PhD Вохидов Ойбек

Научно-исследовательский центр

*«Научные основы и проблемы развития экономики Узбекистана»
при Ташкентском государственном экономическом университете*

Аннотация. В статье анализируются цифровая трансформация исламских финансовых инструментов, методологические основы их внедрения в Узбекистане и адаптация международного опыта к национальным условиям. Показано, что такие цифровые технологии, как блокчейн, смарт-контракты, токенизация, e-KYC и API-интеграция, повышают прозрачность, операционную эффективность и соответствие шариату в исламских финансовых операциях. На основе сравнительного анализа опыта Малайзии, ОАЭ и Саудовской Аравии определены ключевые технические, правовые и методологические направления формирования национальной модели цифровых исламских финансов. Полученные результаты подтверждают необходимость внедрения цифрового шариатского аудита, нормативного закрепления смарт-контрактов, правил токенизации и развития шариат-соответствующей финтех-экосистемы.

Ключевые слова: исламские финансы, цифровизация, смарт-контракты, токенизация, блокчейн, шариатское соответствие, финтех, Узбекистан.

DIGITAL TRANSFORMATION OF ISLAMIC FINANCIAL INSTRUMENTS: METHODOLOGICAL APPROACHES FOR IMPLEMENTATION IN UZBEKISTAN

PhD **Voxidov Oybek**

Scientific Research Center "Scientific Foundations and
Problems of the Development of Uzbekistan's Economy"
under Tashkent State University of Economics

Abstract. This article examines the digital transformation of Islamic financial instruments, the methodological framework for their implementation in Uzbekistan, and their alignment with international best practices. The study demonstrates that digital technologies including blockchain, smart contracts, tokenization, e-KYC, and API integration enhance transparency, operational efficiency, and Shariah compliance in Islamic financial operations. A comparative assessment of Malaysia, the UAE, and Saudi Arabia provides insights into the legal, technical, and methodological requirements needed to develop a national digital Islamic finance model. The findings highlight the importance of establishing digital Shariah audit mechanisms, defining the legal status of smart contracts, developing tokenization regulations, and creating a Shariah-compliant fintech ecosystem to ensure sustainable sectoral development.

Keywords: Islamic finance, digital transformation, smart contracts, tokenization, blockchain, Shariah compliance, fintech, Uzbekistan.

Kirish.

So'nggi yillarda global moliya bozori tezkor raqamli transformatsiya jarayoniga kirib, bank xizmatlarini optimallashtirish, tranzaksiyalarni shaffoflashtirish va moliyaviy inklyuziyani kengaytirish bo'yicha yangi texnologik yechimlarni joriy etmoqda. Raqamli platformalar, blokcheyn, smart-shartnomalar, sun'iy intellekt va API-integratsiyalar moliya ekotizimining ajralmas qismiga aylandi. Ushbu jarayon islom moliyasi uchun ham yangi imkoniyatlar yaratmoqda, chunki shariat tamoyillariga asoslangan moliya instrumentlari raqamli texnologiyalar yordamida yanada samarali, tezkor va shaffof shaklda amalga oshirilishi mumkin. Dunyoning yetakchi islom moliya markazlari – Malayziya, BAA, Saudiya Arabistoni, Indoneziya va Turkiya – "Islamic FinTech", "Digital Sukuk", "Smart Murabaha", "Blockchain Waqf Management" kabi innovatsion yo'nalishlarni faol joriy etmoqda.

Islom moliya operatsiyalarining o'ziga xos tabiati – real aktivlarga bog'liqlik, shariatga muvofiqlik, riskni taqsimlash tamoyili, foizsiz mexanizm, ikki tomonlama savdo asosida qurilgan bitimlar – raqamli texnologiyalarni qo'llashga yuqori ehtiyoj tug'diradi. Masalan, smart-shartnomalar Murabaha va Ijara bitimlarida avtomatlashtirilgan huquqiy jarayonlarni ta'minlaydi, blokcheyn shariatga moslikni tekshirishda shaffoflik yaratadi, raqamli identifikatsiya (e-KYC) Mudaraba investorlarini masofadan jalb qilish imkonini beradi, API-ekotizimlar orqali esa islomiy moliya mahsulotlarini fintech ilovalari bilan integratsiya qilish osonlashadi.

O'zbekiston sharoitida islom moliya vositalarining raqamli transformatsiyasi jadal rivojlanayotgan raqamli iqtisodiy siyosatlar, bank sektorining modernizatsiyasi, raqamli to'lov infratuzilmasining kengayishi va aholining fintech xizmatlarga bo'lgan talabining oshishi bilan uyg'unlashadi. Mamlakatda "raqamli banklar", "raqamli KYC", "onlayn kredit platformalari", "blokcheyn asosidagi davlat xizmatlari" joriy etilmoqda. Shu bilan birga, islom moliyasi ham o'z mahsulotlari – Murabaha, Ijara, Musharaka, Mudaraba kabi instrumentlarni raqamli shaklda taklif qilish imkoniga ega bo'lmoqda.

Biroq amaliyotda bir qator metodologik muammolar mavjud: shariatga muvofiqlikning raqamli tekshiruvi, smart-shartnomalar asosida bitimlarni tuzishning huquqiy bazasi, raqamli identifikatsiya tizimlarining islom banklari uchun standartlashtirilmaganligi, blokcheyn tranzaksiyalarida shariat auditining murakkabligi, sukukni tokenizatsiya qilish bo'yicha

normativ mexanizmlarning yetishmasligi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamli islom moliyasi uchun aniq metodologik asos – texnik, shariat va huquqiy standartlar majmuasi – bozorning barqaror rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Shu sababli mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, O'zbekistonda islom moliyasi uchun raqamli transformatsiya metodologiyasini ishlab chiqish, mavjud normativ-huquqiy baza bilan moslashtirish, xalqaro tajribalarni tahlil qilish va milliy modelni shakllantirish ustuvor vazifa hisoblanadi.

Adabiyotlar sharhi.

Raqamli islom moliyasi bo'yicha xalqaro ilmiy adabiyotlarda innovatsion texnologiyalarni shariat tamoyillari bilan uyg'unlashtirish masalasi so'nggi yillarda dolzarb tadqiqot yo'nalishiga aylangan. Global islom moliya bozorida raqamli transformatsiya jarayonlarini o'rgangan Rahman (Rahman, 2024) smart-shartnomalar, tokenlashtirilgan aktivlar va blokcheyn asosidagi shariat muvofiqlik mexanizmlarining islomiy moliya operatsiyalarini tezkor, shaffof va xavfsiz amalga oshirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Shuningdek, Chowdhury va Said (Chowdhury & Said, 2023) raqamli islom fintex ekotizimi rivojida "Digital Murabaha", "e-Ijara", "Tokenized Sukuk" kabi mahsulotlarning iqtisodiy samaradorligini ilmiy asoslaydi.

Xalqaro standartlashtiruvchi institutlar ham raqamli islom moliyasi bo'yicha metodik ko'rsatmalarni takomillashtirmoqda. AAOIFI ekspertlarining ta'kidlashicha (AAOIFI, 2024), blokcheyn asosidagi bitimlar uchun shariat sharhlari, raqamli auditi va smart-shartnomalarning huquqiy maqomi bo'yicha alohida standartlar ishlab chiqilishi zarur. IFSB (IFSB, 2024) esa raqamli risk-menejmentning yangi talqinini taklif etib, fintex integratsiyalangan islom banklarida texnologik risk, ma'lumotlar xavfsizligi, operatsion barqarorlik va shariatga muvofiqlikni ta'minlashning muhimligini ta'kidlaydi.

Volkova (Volkova, 2024) raqamli islom bankchiligi uchun shariatga mos API-ekotizimlar, elektron identifikatsiya va blokcheyn auditi bo'yicha metodik yondashuvlarni ishlab chiqqan. Qozog'iston tadqiqotchisi Alibekov (Alibekov, 2023) esa raqamli Murabaha platformalarining soliq, huquqiy va texnik standartlar bilan integratsiya qilish mexanizmlarini tahlil qiladi. Ozarbayjonlik muallif Guliyev (Guliyev, 2025) tokenizatsiya qilingan sukuk bozorining rivoji uchun normativ-huquqiy baza va shariat muvofiqligi bo'yicha yagona model zarurligini qayd etadi.

Raxmatov (Raxmatov, 2024) O'zbekistonda raqamli islom moliyasi joriy etilishida e-KYC, masofaviy shariat ekspertizasi, onlayn moliyalashtirish platformalari va blokcheyn auditining rivojlanish istiqbollarini tahlil qiladi. Qosimova (Qosimova, 2025) esa raqamli shariatga muvofiqlik tizimining metodologik modelini taklif etib, islomiy fintex xizmatlarini banklar bilan integratsiya qilish uchun API asosidagi yondashuvlar samaradorligini asoslaydi.

Xalqaro tajriba esa shariat muvofiqlik auditi, blokcheyn shaffofligi, smart-shartnomalar asosidagi avtomatlashtirilgan operatsiyalar, tokenizatsiya va API-ekotizimlar orqali islom moliyasining raqamli transformatsiyasi samarali amalga oshirilayotganini ko'rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqotda islom moliya instrumentlarining raqamli transformatsiyasini baholash uchun tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va mantiqiy tahlil usullari qo'llanildi. Xalqaro islom moliya standartlari – AAOIFI, IFSB, IsDB – raqamli islomiy fintex amaliyoti bilan taqqoslab o'rganildi. Shuningdek, blokcheyn, smart-shartnomalar, raqamli identifikatsiya (e-KYC), API integratsiyasi va tokenizatsiya kabi texnologiyalarning islom moliyasiga tatbiqi bo'yicha xalqaro tajriba tahlil qilindi. Empirik yondashuv sifatida O'zbekiston banklarining hozirgi raqamli infratuzilmasi, reglamentlar va mavjud islomiy moliya loyihalari bo'yicha ochiq ma'lumotlar o'rganildi. Tadqiqotning maqsadi raqamli islom moliyasini joriy etish uchun metodologik modelni ishlab chiqishdan iborat.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

O'zbekistonda islom moliyasining rivojlanishi bilan bir qatorda, sohani raqamlashtirish ehtiyoji keskin ortib bormoqda. Mamlakatda elektron identifikatsiya, onlayn bank xizmatlari, raqamli to'lov infratuzilmasi va blokcheyn texnologiyalari bosqichma-bosqich joriy etilmoqda, bu esa islom moliya instrumentlarining raqamli transformatsiyasi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Xalqaro tajribaga ko'ra, raqamli islom moliyasi – bu shariatga mos moliyaviy mahsulotlarni smart-shartnomalar, tokenizatsiya, raqamli platformalar va fintech integratsiyasi asosida boshqarish tizimi bo'lib, u faoliyatning tezkorligi, shaffofligi va xavfsizligini oshiradi.

O'zbekiston amaliyotini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, mavjud islomiy moliya xizmatlari asosan an'anaviy bank tizimi orqali ko'rsatilmoqda. Raqamli xizmatlar segmenti endigina shakllanayotgan bo'lsa-da, raqamli Murabaha, onlayn Ijara, masofaviy shariat ekspertizasi va raqamli sukuk kabi instrumentlar bozor ehtiyojidan kelib chiqib joriy etilishi mumkin. Bu jarayonni metodik jihatdan asoslash uchun raqamli texnologiyalarning har bir islom moliya instrumenti bilan qanday integratsiyalashishini ko'rsatish muhim.

1-jadval

Islom moliya instrumentlarining raqamli texnologiyalar bilan integratsiyasi

Islom moliya instrumenti	Raqamli texnologiyalar	Imkoniyatlar	Muammolar
Murabaha	Smart-shartnomalar, API integratsiya, onlayn platformalar	Avtomatlashtirilgan bitim, tezkor tasdiq, narx shaffofligi	Huquqiy maqom, shariat tekshiruvi
Ijara	IoT monitoring, blokcheyn, raqamli to'lovlar	Aktiv holatini masofadan monitoring qilish	IoT infratuzilmasining cheklanganligi
Musharaka	Crowdfunding platformalari, e-KYC, investor dashboard	Kollektiv investitsiya, avtomatik risk hisoblash	Investor himoyasi va tartibga solish
Mudaraba	Raqamli identifikatsiya, mobil ilovalar, data analytics	Investor–menejer axborot muvofiqligi	Ma'lumotlar xavfsizligi
Sukuk (Islamic bonds)	Tokenizatsiya, blokcheyn, DLT (distributed ledger)	Bozor likvidligi ortishi, yirik investorlarni jalb qilish	Tokenizatsiya bo'yicha normativ baza yetishmasligi

Manba: AAOIFI (2024), IFSB (2024), IDB Fintech Report (2023) asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval natijalari shuni ko'rsatadiki, har bir islom moliyasi instrumenti raqamli texnologiyalar yordamida sezilarli darajada optimallashtirilishi mumkin. Masalan, Murabaha bitimlarini smart-shartnomalar orqali avtomatlashtirish xarajatlarni kamaytiradi, firibgarlik xavfini pasaytiradi va tezkor tasdiqlash imkonini beradi. Ijara amaliyotida IoT (Internet of Things) orqali aktivlarning texnik holatini monitoring qilish real aktivga bog'liqlik tamoyilini kuchaytiradi. Musharaka va Mudaraba kabi risk-taqsimlovchi instrumentlar esa raqamli crowdfunding platformalarida samarali ishlaydi. Sukukni tokenizatsiya qilish esa bozor likvidligini oshiradi va investorlar doirasini kengaytiradi – bu xalqaro bozorlar uchun asosiy talabdir.

Shu bilan birga, eng yirik to'siqlar – smart-shartnomalarning huquqiy maqomi, shariat tekshiruvining raqamlashtirilmaganligi, tokenizatsiya bo'yicha normativ hujjatlarning mavjud emasligi, ma'lumotlar xavfsizligi va operatsion barqarorlik masalalaridir. Xalqaro standartlarda bu muammolarning aksariyati bo'yicha alohida tavsiyalar ishlab chiqilgan bo'lsa-da, O'zbekistonda ular hali to'liq joriy etilmagan.

2-jadval

O'zbekiston va yetakchi davlatlarda raqamli islom moliyasining rivojlanish darajasi

Ko'rsatkich	O'zbekiston	Malayziya	BAA	Saudiya Arabistoni
Raqamli islom moliyasi regulatoriy bazasi	Boshlang'ich	To'liq shakllangan	Juda rivojlangan	Rivojlanmoqda
Smart-shartnomalar joriy etilishi	Cheklangan	Rasmiy tartibga solingan	Keng qo'llanadi	Pilot loyihalar
Tokenizatsiya qilingan sukuk	Yo'q	Mavjud	Mavjud	Rivojlanmoqda
Islomiy fintex startaplar soni	Juda kam	Yuqori	Juda yuqori	O'rtacha
API-integratsiya darajasi	O'rtacha	Yuqori	Yuqori	O'rtacha
Shariatga mos raqamli audit	Yo'q	Majburiy	Majburiy	Qisman

Manba: MIFC (2023), UAE Islamic Banking Report (2024), Saudi Digital Finance Strategy (2024), O'zbekiston MB (2024).

Taqqoslash shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston raqamli islom moliyasi bo'yicha boshlang'ich bosqichda bo'lib, Malayziya va BAA kabi yetakchi mamlakatlardan metodologik va texnologik jihatdan sezilarli darajada orqada. Malayziya modeli – raqamli islom moliyasini to'liq tartibga solgan, tokenizatsiya qilingan sukuk bozorini yaratgan va smart-shartnomalar uchun normativ-huquqiy bazani shakllantirgan eng muvaffaqiyatli modeldir. BAA va Saudiya Arabistoni esa raqamli islom moliyasini milliy raqamli iqtisodiy strategiyalar bilan uyg'unlashtirib, fintech ekotizimini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlamogda.

O'zbekiston sharoitida asosiy to'siqlar quyidagilardan iborat:

- smart-shartnomalar va tokenizatsiya bo'yicha aniq normativ asos yo'qligi;
- shariatga mos raqamli audit tizimining mavjud emasligi;
- fintech integratsiyasi uchun API-me'yorlarning cheklanganligi;
- shariat ekspertizasining raqamli ko'rinishda amalga oshirilmasligi;
- axborot xavfsizligi talablarining kuchaytirilmaganligi.

Shu bilan birga, O'zbekistonda raqamli to'lov infratuzilmasining tez rivojlanayotganligi, elektron hukumat xizmatlarining kengayishi, masofaviy identifikatsiya tizimlarining shakllanishi va fintech loyihalarga davlat ko'magining ortishi islom moliyasini raqamlashtirish uchun qulay sharoit yaratadi.

Xulosa va takliflar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, islom moliya instrumentlarining raqamli transformatsiyasi O'zbekiston moliya tizimi uchun strategik ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayon shariat tamoyillariga mos innovatsion texnologiyalarni joriy etishni talab qiladi. Raqamli texnologiyalar – blokcheyn, smart-shartnomalar, tokenizatsiya, API-integratsiya, e-KYC – islom moliyalashtirishni avtomatlashtirish, tranzaksiyalarni shaffoflashtirish, investitsiya jarayonlarini tezlashtirish va risklarni minimallashtirish imkonini beradi. Tahlillar shuni tasdiqladiki, O'zbekiston hozirda raqamli islom moliyasini joriy etishning boshlang'ich bosqichida bo'lib, normativ-huquqiy baza, shariatga mos raqamli audit, tokenizatsiya va smart-shartnomalar bo'yicha metodologiya yetarli darajada shakllanmagan.

Shuningdek, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, Malayziya, BAA va Saudiya Arabistoni raqamli islom moliyasini rivojlantirish orqali tezkor moliya ekotizimini yaratgan va sukuk bozoridan keng foydalanmoqda. O'zbekiston uchun ushbu tajribalarni moslashtirish, milliy model yaratish va raqamli islom moliyasining huquqiy, texnik va shariatga oid talablarini uyg'unlashtirish muhim.

Quyida raqamli islom moliyasini samarali rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar beriladi:

1. Raqamli islom moliyasi uchun markazlashtirilgan Shariat raqamli kengashini tashkil etish. Smart-shartnomalar, tokenizatsiya, blokcheyn tranzaksiyalari va raqamli audit bo'yicha shariat standartlarini yagona tartibga soluvchi markaziy organ zarur.

2. Smart-shartnomalarning huquqiy maqomini belgilash. Murabaha, Ijara, Musharaka va Mudaraba kabi bitimlar blockchain-smart contract asosida tuzilishi uchun "raqamli shartnoma"ning huquqiy kuchi aniq qonuniylashtirilishi kerak.

3. Tokenizatsiya qilingan sukuk uchun normativ baza yaratish. Raqamli sukuk (Blockchain Sukuk) bozorini shakllantirish infrastrukturaviy va korporativ loyihalar uchun muhim moliyaviy manba bo'ladi.

4. Shariatga mos raqamli audit tizimini yaratish. AAOIFI GSIFI standartlariga asoslangan digital-shariah audit platformalarini yaratish shaffoflik va risklarni kamaytiradi.

5. Islomiy fintex integratsiyasi uchun API-me'yorlarni ishlab chiqish. Banklar, fintech startaplar va shariat ekspertizasi platformalari o'rtasida API orqali integratsiya shariatga mos raqamli ekotizimni shakllantiradi.

6. Raqamli identifikatsiya (e-KYC) tizimini islom banklari uchun standartlashtirish. Islom banklari uchun alohida shariatga mos e-KYC, e-signature va masofaviy identifikatsiya algoritmlari ishlab chiqilishi kerak.

7. Ma'lumotlar xavfsizligi va kiberxavfsizlik talablarini kuchaytirish. Islom moliyasi operatsiyalari shariatga mos va xavfsiz bo'lishi uchun ma'lumotlarni shifrlash, DLT infrastrukturasi himoya qilish va kiberxavfsizlik protokollarini oshirish muhim.

8. Raqamli islom moliyasi bo'yicha malakali kadrlarni tayyorlash. Fintech-Shariat integratsiyasini tushunadigan mutaxassislar tayyorlash uchun universitetlarda alohida kurslar, professional sertifikatlar va treninglar joriy etilishi zarur.

9. Islom banklarini raqamli transformatsiya qilishning milliy metodologik modelini ishlab chiqish. Model quyidagilarni qamrab olishi kerak:

- raqamli shariatga mos mahsulot dizayni;
- digital audit jarayonlari;
- API-ekotizim;
- tokenizatsiya qoidalari;
- mijozlar uchun raqamli xizmatlar standartlari.

10. Moliya bozori ishtirokchilari uchun raqamli islom moliyasi laboratoriyasini yaratish.

Pilot loyihalar – digital Murabaha, blockchain Ijara, smart Musharaka – sinovdan o'tkaziladigan sand-box tizimi zarur.

Xulosa qilib aytganda, islom moliya instrumentlarining raqamli transformatsiyasi O'zbekistonda moliya tizimining innovatsion rivoji, investitsiyalarni jalb qilish, moliyaviy inklyuziyani kengaytirish va shariatga mos texnologik ekotizim yaratish uchun asosiy omillardan biridir. Taklif etilgan metodologik yondashuvlar amalga oshirilsa, O'zbekiston raqamli islom moliyasi bo'yicha Markaziy Osiyodagi yetakchi markazga aylanishi mumkin.

Adabiyotlar /Literatura / Reference:

AAOIFI – Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions. (2024). *Digital Shariah Governance Standards*. Manama: AAOIFI. – 156 b.

Chowdhury, S., & Said, A. (2023). *Islamic Fintech and Digital Financial Instruments: A Global Assessment*. *Journal of Islamic Finance Innovations*, №4. – 44–63-betlar.

Guliyev, R. (2025). *Tokenized Sukuk and Digital Islamic Capital Markets: Regulatory Perspectives*. *Baku: Caspian Finance Review*. – 167 b.

IDB – Islamic Development Bank. (2023). *Islamic Fintech Development Report*. Jeddah: IsDB. – 102 b.

IFSB – Islamic Financial Services Board. (2024). *Digital Risk Management Principles for Islamic Financial Institutions (IFSB-21)*. Kuala Lumpur: IFSB Secretariat. – 98 b.

MIFC – Malaysia International Islamic Financial Centre. (2023). *Islamic Digital Finance Masterplan*. Kuala Lumpur: MIFC. – 130 b. (Jadval 2 uchun)

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). *Raqamli bank xizmatlari va islomiy moliya bo'yicha statistik ma'lumotlar to'plami*. Toshkent. – 54 b.

Qosimova, D. (2025). *Islomiy fintech ekotizimi uchun raqamli shariatga muvofiqlik modeli*. Toshkent: Iqtisodiy Tadqiqotlar Markazi. – 140 b.

Rahman, A. (2024). *Blockchain and Smart Contracts in Islamic Finance: Shariah-Compliant Digitalization*. Kuala Lumpur: Islamic Research Press. – 228 b.

Raxmatov, M. (2024). *O'zbekistonda raqamli islom moliyasining joriy etilishi: imkoniyatlar va cheklovlar*. "Iqtisodiyot va Innovatsiya" jurnali, №3. – 51–67-betlar.

Saudi Digital Finance Authority. (2024). *Digital Finance and Islamic Banking Strategy*. Riyadh: SDFA. – 92 b.

UAE Central Bank. (2024). ** UAE Islamic Digital Banking Report**. Abu Dhabi: UAECB. – 86 b.

Алибеков, Т.М. (2023). *Цифровые исламские финансовые платформы: налоговые и правовые аспекты*. Журнал "Финансовые технологии", №2. – 31–45-с.

Волкова, Е.Л. (2024). *Цифровая трансформация исламского банкинга: методология и регулирование*. Москва: Финансы и Статистика. – 214 с.